

Євгенія Біркова

ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ МИКОЛИ БЕЗДІЛЬНОГО – МУЗИКАНТА, ХУДОЖНИКА, ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА

У скарбницю багатой української культури свій неоціненний вклад вносять майстри народної творчості Тернопільщини. Це, зокрема, заслужені майстри народної творчості України: М.М.Варениця, І.Г.Мердак; скульптори В.В.Лупійчук, М.М.Балакунець; килимар І.П.Покиданець; гончар Л.З.Стасюк, Є.А.Куцярьський та інші. Серед них виділяється художник-аматор Микола Бездільний, який в своїй творчості переступив межу аматорства.

За професією музикант, Микола Бездільний своєю композиторською творчістю та багаторічною діяльністю організатора і керівника естрадно-симфонічного оркестру в місті Бережани зумів піднести самодіяльне мистецтво на новий, вищий щабель.

Активний громадський діяч, людина невтомної енергії, Микола Бездільний був організатором численних музичних колективів, засновником та керівником музичної, а згодом художньої шкіл в Бережанах.

Микола Павлович Бездільний – талановитий музикант, художник, заслужений майстер народної творчості України, громадський діяч, який віддав майже тридцять років свого творчого життя розвитку культури Бережанщини. Уродженець Полтавщини, Микола Бездільний найбільш знаний на Тернопільщині, де розвинувся його багатогранний талант. Музикант за професією і художник за покликом душі – так коротко можна охарактеризувати цю особистість. На його недовге життя (1923-1980) припали роки голодомору, війни, повоєнних важких років відбудови та становлення “розвиненого” соціалізму. Це була епоха тотального обмеження – не тільки матеріального (що, зрештою, для нього було несуттєвим), а й духовного. Особливо вразливими до такого життя, де над творчістю панувала ідеологія, були митці. Та яскравий талант в усі часи прокладає собі дорогу.

Народився Микола Павлович Бездільний 11 листопада 1923 року в місті Нові Санжари Полтавської області. Батько був бондарем, справжнім майстром своєї справи, людиною авторитетною на всю Санжарщину, з щедрою вдачею і відкритою душею. Загинув на фронті в жовтні 1943 року.

Мати – Мотрона Пилипівна Шаровар – з козацького роду, селянка, була щедро наділена природнім акторським талантом і прекрасним голосом (альт). На жаль, це обдарування не розвинулося: багатодітна сім'я потребувала робочих рук.

Микола ріс задумливим, мрійливим, дещо замкненим в собі. Його вразливу душу полонили малювання і музика: грав у домровому оркестрі Палацу піонерів і паралельно робив перші вдалі спроби під час навчання в студії образотворчого мистецтва. Придивлявся, як люди розписували хати, вивчав орнаменти розпису на печах, писанках, рушниках. Починав малювати на фанері, бо на стінах батьки не дозволяли. Юнаком, як і більшість його ровесників того часу, шукав себе у різних робітничих професіях. Та надто сильним був потяг до творчості, чому сприяла щедра полтавська природа з її буйноцвіттям абрикосових садів, неозорими золотими ланами, між якими звивалася, виблискуючи в сонячному промінні, Ворскла... Юнак твердо вирішив стати художником. На жаль, не судилося. Вибухнула друга світова війна, і 20 жовтня 1943 року Миколу мобілізували на фронт, де йому припала важка служба піхотинця. Недовго довелося йому ходити фронтовими дорогами. В березні 1944 року на території Білорусі під час запеклого бою дістав тяжке поранення в голову. Лікування було складним і тривалим, але відновити зір на праве око не вдалося. Палкі мрії стати професійним художником стали недосяжними. Тому в 1947-1951 роках Микола навчається в Полтавському музичному училищі по класу баяна. За направленням їде учителювати в музичну школу маленького містечка Збараж на Тернопільщині. В цей час молодий вчитель вперше насмілюється виставити свої картини на суд людський на районних та обласних виставках художників-аматорів, де отримав позитивні відгуки. Це додало йому впевненості та ще більшої наснаги до творчості.

З метою організації і очолювання музичної школи в місті Бережани Миколу Бездільного в 1955 році направляють в цей районний центр. Саме тут він почав серйозно займатись живописом та графікою. Наснагою до творчості була мальовнича природа Бережанщини, яка на все життя заповнила його душу. Після безкраїх степів Полтавщини з їх східним теплим колоритом золотого колося, що, наче море, хвилюється під легким подувом вітру; після характерної архітектури східних міст і сіл з їх територіальним "простором", Микола відкрив для себе природу Карпат і став талановитим її опісувачем. Можливо, саме тому його художній талант спрямовувався майже повністю в русло пейзажу. В 1954 році на обласну виставку подав чотири твори: "Зима", "Чорний ліс", "Збаразький замок" та "Нова вулиця". З 1955 до 1957 року підготував цілу серію живописних і графічних творів, які представив у 1957 році на обласній виставці в місті Тернополі ("Весна", "Столітній дуб", "Над ставом", "Село Рай", "Бережани вечірні").

Та все ж основною була робота, пов'язана зі створенням музичної школи. Саме тут проявилися ще й організаторські здібності цієї людини.

Ось як про Бездільного-директора згадує Олександра Григорівна Мироненко (з дому Саска): “Я дякую долі, що працювала (1955-1963 рр) в колективі, який очолював Микола Павлович Бездільний. Він зіграв велику роль в моєму формуванні як музиканта і педагога, дав мені віру в свої сили. Ця людина не нав язувала своєї думки, а давала можливість кожному педагогу шукати і проявляти свої творчі методи навчання. Все художнє оформлення школи виконував сам Микола Павлович. Школа тричі міняла приміщення і директор разом з усіма вантажив і розвантажував інструменти, переносив інвентар, документи, книги, ноти і т.ін. Він не боявся ніякої роботи, не демонстрував владу над підлеглими, вів себе достойно і поважав людей, не диктував, а власним прикладом вів колектив за собою”.

Розпочинається активне творче життя музичної школи. Відбуваються щорічні концерти-звіти, колективи школи беруть участь в обласних конкурсах та фестивалях, з'являються гуртки художньої самодіяльності та дитячі ансамблеві колективи. Все це вимагало розширення репертуару. Саме тому Микола Бездільний взявся за створення музики. Результатом композиторських пошуків стали твори для жіночого і мішаного вокальних ансамблів, солістів та хорів. Ним було створено понад сто пісень, тридцять з яких опубліковано у місцевій періодиці.

Микола Бездільний стає відомим громадськості міста, адже його активна творча діяльність помітно пожвавила мистецьке життя Бережан. З'являються публікації в місцевій періодиці: “49 учнів навчаються по класу фортепіано, стільки ж – по класу народних інструментів. Відмінно засвоюють програмний матеріал майже всі.

Відрадно, що викладачі пропагують музичну культуру серед трудящих району. На академічні концерти запрошуються робітники РТС, учнівська молодь. Силами музичної школи влаштовуються концерти на агітпунктах, в червоних кутках підприємств.

Діяльну підготовку розгорнув колектив школи до 20-річчя возз'єднання західних областей України в єдиній Українській Радянській державі. Микола Павлович Бездільний написав нові пісні на слова поета-початківця С.Романіва “Розквітай, Галичино Радянська” та В.Айбіндера – “Вийшли ланки на ділянки”. Зараз він закінчує писати музику до “Бережанського вальсу”.

Успішно працювали при школі курси керівників гуртків художньої самодіяльності сіл області. 24 слухачі дістали тут необхідну підготовку” [1, с.4].

Пісні Бездільного, переважно ліричні за характером, написані щиро та безпосередньо, витримали випробовування часом, не втратили своєї свіжості, знаходять і сьогодні свого виконавця і слухача. Ось як про них

пише кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музикознавства Прикарпатського університету В.Дутчак: “Більшість камерно-вокальних творів Миколи Бездільного написані для соло баритона з вокальним жіночим ансамблем, рідше він звертається до вокальних соло та суто ансамблевих (хорових) жанрів.

Особливих слів заслуговують музичні характеристики його камерно-вокальних композицій. Романтична натура автора, гармонійне поєднання в одній особі володаря звуків і фарб, дозволяло йому створювати ліричні мелодії широкого дихання. Його пісні сповнені конкретного тематичного забарвлення, відповідно до текстового оригіналу. Тематику пісень Микола Бездільний вибирав, орієнтуючись на світогляд сучасників, йому були близькими теми романтичного кохання; світлих радісних почуттів дружби; щирого, піднесеного сприйняття життя. Тісна співпраця єднала його з поетами В.Савчуком, В.Ліщенюком, Г.Морозом, Є.Будницькою, О.Бугаєм, В.Грицишиним. За образним змістом Бездільному близькою була поетична творчість С.Романіва, В.Вихруща, Т.Одудька. Звертається митець і до теми Великої Вітчизняної війни (як пат’ять про батька), і до образів невмирущого Кобзаря – Т.Шевченка.

Помітний вплив на музично-образний світ його пісень мали і поширені в той час популярні пісні композиторів С.Мартінова, В.Шайнського, О.Фельцмана, В.Івасюка, Ю.Саульського.

Для власних камерно-вокальних композицій Микола Бездільний використовував традиційну форму заспів-приспів, класичні форми періоду. У більшості його творів використано інструментальний вступ (програш), що ґрунтується на головних інтонаціях пісні, чітких метроритмічних структурах, що становлять основу композиції.

Всі ансамблеві і хорові уривки написані фахово, з добрим знанням класичної гармонії. Помітно, що М.Бездільний досконало орієнтувався у теситурних можливостях і діапазонах співочих голосів, застосовував “правильне” голосоведення згідно з гармонічними канонами.

У вокальній творчості Миколи Бездільного простежується великий вплив української народної пісні, і не лише у мелодиці, але й у використанні типової для неї дволадовості (паралельні мажор-мінор). Так, наприклад, якщо заспів звучить у мажорі, то приспів – мінорний (“Йде землею весна”, “Крізь століття”, “Галичанка”); а в мінорних композиціях обов’язково присутнє відхилення у паралельний мажор (“Бережаночка”, “Я до тебе прийду”).

У гармонії пісень використані традиційні класичні ходи, а також типові для 50-60-х років мелодично-гармонічні звороти у серединних та каденційних побудовах.

Фактура фортепіанного супроводу носить майже завжди “оркестрове” забарвлення, містить контрапунктичні та підголоскові лінії, передбачає тембральне вирішення. Це, власне, проявилось у подальших оркестровка більшості пісень автора. Супровід пісень часто має жанрові проєкції, особливо там, де використано танцювальні жанри (вальс, танго). Тут у метроритмічній структурі присутні комплекси, типові для даних танців” [2].

У 1960 році на районній та обласній виставках, присвячених Декаді української літератури та мистецтва в Москві, представлено до експозиції цілий ряд творів живопису і графіки – “Автостанція”, “Новобудови”, “Цегельний завод”, “Дорога в село Рогатин”, “Рідне поле”, “Золоті покоси”, “Ранок над річкою Золота Липа”, “Вулиця Чапаєва”, “Глінка на Україні”. У 1967 році на районній виставці експоновано вже понад 30 робіт. 15 кращих з них взяті на виставку в Тернопіль – “Околиця Бережан”, “Гори”, “Вечір”, “Гори курять”, “Осінь”, “Верби”, “Натюрморт”, “Кар’єр”, “Бережаночка”, “Пастух”, “Серед полів”, “Пшениця”, “Верховинка”. Як відзначає А.Є.Гриб, Заслужений майстер народної творчості України, провідний методист Тернопільського обласного методичного центру народної творчості, в ці роки Микола Павлович “утверджується як зрілий майстер народної творчості. Ця виставка показала, що, окрім звичного для М.П.Бездільного замилювання рідною природою, автор все більше схиляється до розкриття душевного стану людей. З творів цього періоду особливо вирізняється “Верховинка”. В узагальнених формах виконав митець портрет дівчини-пастушки з Карпат, яка піднялась на полонину. Наче на мить зупинилася вона, щоб з висоти досягнути рідні гори, безкраї простори рідної землі. Написаний в техніці народного живопису, цей твір експонувався на республіканській та всесоюзній виставках (1967 р.) в Києві та Москві” [3, с. 1].

60-ті роки були дуже плідними не тільки для Бездільного-художника, а й для Бездільного-музиканта. На цей час припадає швидке становлення і розвиток естрадного оркестру при Бережанському районному будинку культури. А починалося все ще з 50-х років, зі створення естрадного ансамблю, куди ввійшли люди різного віку і фаху. Це були: керівник духового оркестру технічного училища Сергій Терлюк, викладач музичної школи Володимир Штемберг, завідуючий ательє побутового комбінату Роман Мушка та Микола Бездільний. Поступово число учасників поповнювалось, сягнувши більше тридцяти осіб. Вся організаторська робота по створенню оркестру, закупівля інструментів, підбір репертуару, аранжування творів лягла на плечі керівника. За весь час існування оркестру було створено більше ста обробок популярних мелодій, народних пісень, класичних творів, а також різноманітних попури. Перший самостійний

виступ оркестру відбувся у 1958 році. Програма концерту складалася в основному з класичної музики: вальс з балету П.Чайковського “Спляча красуня”, “Піщикато” з балету Л.Деліба “Сільвія”, “Хабанера” з опери Ж.Бізе “Кармен”. Виступ оркестру мав великий успіх у громадськості, це додало ентузіазму оркестрантам та впевненості у своїх силах керівникові. З цього часу оркестр стає учасником всіх районних і обласних оглядів і фестивалів художньої самодіяльності, де завжди завойовує призові місця. Введення до складу оркестру нових інструментів розширило його звукову палітру і дало можливість збагатити репертуар. Значну репертуарну частину складала класична музика. Крім вже названих творів використовувались і такі, як “Серенада” Ф.Шуберта, увертюра до “Наталки Полтавки” М.Лисенка, вальс А.Хачатуряна з музики до драми М.Лермонтова “Маскарад”, попури з оперет “Сільва” І.Кальмана, “Хор мисливців” К.Вебера, “Ніченька” А.Рубінштейна, сцена з балету “Лебедине озеро” П.Чайковського, “Ранок” Е.Гріга, “Повір мені” – для труби з оркестром А.Варламова, “Закувала та сива зозуля” з музики до “Вечорниць” П.Ніжинського, “Вічний революціонер” М.Лисенка та багато інших.

Чимале місце в репертуарі оркестру займали обробки творів українських та зарубіжних композиторів та популярних пісень, музика до театральних п'єс – “Пісня буде поміж нас” В.Івасюка, “Земле, медоносице моя” К.М'яскова, “Гуцульська рапсодія” Б.Карамішева, “Фантазія” на теми пісень І.Дунаєвського, музика до п'єси І.Франка “Украдене щастя”, музика до драми М.Старицького “Ой не ходи, Грицю”, “Спортивний марш” М.Ракова, “Дороги”, “Смуглянка” А.Новікова, “Солов'ї” В.Соловійова-Седого, “Темна ніч” М.Богословського, “Марш” із кінофільму “Цирк” І.Дунаєвського, “В пустині” Ю.Саульського, “П'єса для саксофона з оркестром” У.Вуа, “Азербайджанський танець” М.Кулієва, “Фантазія на теми пісень В.Мураделі” в обробці Карамішева, його ж “Веселий кларнетист” і багато інших творів. В репертуарі оркестру були твори керівника Миколи Бездільного – “Квітка Любина” (сл. В.Грицишина), “Україно – моя сторона” (сл. М.Сиволапа), “Ти не забудь” (сл. Т.Одудька), “Народження світанку” (на сл. О.Бугая), “Бережаночка” (сл. В.Ліщенюка) та інші. “Окремої уваги заслуговують оркестровки М.Бездільного. Його численні партитури написані для різного складу естрадного оркестру, що свідчить про змінність складу протягом різних часових періодів. Проте незмінним є поділ на оркестрові групи (струнна, духова), використання акордеона, улюбленого інструмента М.Бездільного. Для оркестрових партитур автора характерна прозорість, чітка виваженість у динамічному, тембровому балансі між оркестровими групами.

Часто Бездільний використовує сольні епізоди, особливо у вступних розділах. У переважній більшості сольні епізоди доручені інструментам духової групи (флейті, кларнету, саксофону), це стосується і протяжних, ліричних мелодій і “сопілкових” віртуозних награвшів-пасажів” [2].

За час свого існування оркестр прийняв участь у кількох сотнях концертів, став улюбленцем публіки, адже на той час для районного містечка існування естрадного оркестру було не таким розповсюдженим явищем. Із своїми концертами оркестр об’їздив усе Тернопілля, також Рогатинщину, Львівщину. Записувався на Львівському телебаченні. З успіхом виступив оркестр на обласному фестивалі самодіяльного мистецтва (1970 р.), де став лауреатом і був нагороджений дипломом першого ступеня. А на республіканському конкурсі-огляді в тому ж році оркестру присвоєно звання Лауреата, вручено диплом і відзначено бронзовою медаллю.

Робота в оркестрі була дуже відповідальною для музикантів, адже керівник ставив високі вимоги щодо виконання. Звучання повинно було бути злагодженим, чисто проінтонованим. Фразування і динаміка відшліфовувались до найменших деталей. “Музика підвладна тим, хто у вічному неспокої, хто завжди в пошуку, хто не зупиняється на досягнутому. Тут потрібне невгамовне удосконалення і порив до нових вершин. Саме так розуміємо своє покликання ми, учасники естрадного народного оркестру”, – писав викладач музичної школи та оркестрант В.В.Говда [4, с.4] з нагоди присвоєння оркестру Постановою колегії міністерства культури УРСР звання самодіяльного народного від 26 червня 1970 року.

У 1977 році керівництво оркестром Микола Павлович передав здібному і активному учаснику цього колективу Семену Абрамовичу Львівському.

Микола Павлович Бездільний не зупинився на досягнутому. Його завжди вабило до себе невідоме. Особливо широкий простір для фантазії давало йому художнє мистецтво. Він не міг задовольнитися одним живописом чи графікою, тому почав пробувати свої сили в об’ємній і плоскій різьбі по дереву, тисненні на шкірі, аплікації, чеканці, декоративному розпису, кераміці, витинанках.

Характерно, що витинанки, які представлені в творчому доробку майстра всього чотирма творами, привернули особливу увагу мистецтвознавців і були визнані ними як новаторські. Так, роботу “Півники” представлено 25 березня 1981 року на ретроспективній виставці “Українські витинанки” у Львівському музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР (посмертно). Доктор мистецтвознавства М.Є.Станкевич зокрема констатує: “Заслужений майстер народної творчості УРСР М.П.Бездільний з міста Бережани Тернопільської області – людина з широкими творчими інтересами. Музикант, педагог,

самодіяльний композитор і живописець, одночасно пробує свої сили в декоративному мистецтві, захоплюється розписом і художнім витинанням.

Одна з кращих витинанок Миколи Павловича Бездільного, створена на традиційну тему народного мистецтва – “Півники” (1979 р.), складається з трьох повздовжніх фризів, що сприяє розгорнутому викладу сюжету. У середньому, більшому, на основі дзеркальної симетрії витяті завзяті півники-забіяки, що зчепилися дзьобами в поєдинку. В горішньому фризі зображено рядок курей, в нижньому – квочка з курчатами. Накладні елементи – “зубчики”, “гребінці” – акцентують і оживляють композицію.

М.П.Бездільний виступає як новатор сюжетних тематичних витинанок: “В сім ї єдиній” (1978 р.), “Хай завжди буде сонце” (1979 р.). В другому творі він зобразив чіткими силуетами дітей, що танцюють і утворюють “сонячне коло” в оточенні голубів. Витинанка відзначається експресією, динамікою, виражає ідею миру на землі.

Всі витинанки М.П.Бездільного одинарні, з “площинною” трактовкою зображення, виготовлені комбінованою технікою, мають “рельєфну фактуру”. Автор приклеює витинанки до фону лише в кількох місцях, і вони, ледь віддаляючись від площини, “вібрують”, створюють враження специфічної фактури” [5, с. 104].

У 1970 році Микола Бездільний приймає участь у виставці народної творчості, де експонує понад 20 творів, виконаних гуашшю, темперою, аквареллю, а також різьбленням по дереву, тисненням на металі та шкірі – “Надзбручанка” (гуаш), “Господар” (дерево), “Космос” (алюміній), “Пісня трьох поколінь”, “Народний танець”, “Щаслива сім’я” (аплікація). Останні три з цих робіт, а також “Сувеніри”, “Дари природи” та інші створені з використанням мотивів бережанських орнаментів з писанок, вишивок та килимів, а також під впливом народної творчості Полтавщини.

Новою, ще вищою сходинкою творчого пошуку Миколи Бездільного стала обласна виставка 1972 року, на яку він подав понад 60 своїх творів живопису та декоративно-прикладного мистецтва. Десять із них (“Життя віддане землі”, “Ріка Дністер”, “Село Вівся”, “Сувеніри”, “Коваль” та п’ять кулонів з металу і шкіри) були відібрані на вернісаж до столиці України.

Музика і художня творчість нероздільно звучали в душі митця, доповнювали одне одного. Не випадково з-під пензля художника вимальовувались “Троїсті музики”, “Пісня”, “Серенада”, в аплікації “Колискова”, в карбуванні на металі “Козак Мамай”, “Портрет Бетховена”.

У 1973 році за значні досягнення в розвитку образотворчого мистецтва України Миколі Павловичу Бездільному було присвоєно високе і почесне звання “Заслужений майстер народної творчості”. З цього приводу та на

відзначення 50-річчя автора в Тернополі відкрито його персональну виставку, на якій експонувалося 150 творів живопису, графіки, різьби по дереву, карбування на металі, аплікації, кераміки, тиснення на шкірі та інші.

Вони зачаровували людей своєю ширістю, високим творчим горінням, пристрасною захопленістю, збуджуючи почуття прекрасного, доброго, вічного.

Особливо багато і плідно Микола Павлович працює в останнє десятиріччя свого життя, він є учасником багатьох виставок.

А в останній рік життя, буквально за місяць до смерті, збулася мрія всього життя цього невтомного трудівника – у 1980 році завдяки старанням Миколи Павловича в місті Бережани була відкрита художня школа. Відбувся перший набір учнів, і Микола Павлович Бездільний поринув у роботу вже як директор художньої, а не музичної школи, і як вчитель малярства, а не музики.

Але сталося непоправне. Серце митця зупинилося на кульмінаційній точці його творчого злету...

Він зробив все, що міг зробити для маленького містечка Бережани, а вдячні його жителі – все, що могли зробили для нього. На жаль, помертньо. Колишня вулиця Комсомольська, де проживав митець, зараз іменується вулицею Миколи Бездільного.

З 1998 року Микола Бездільний – почесний громадянин міста Бережани.

На дев'ятнадцятій сесії Бережанської міської ради в квітні 2000 року прийнято рішення про присвоєння Бережанській дитячій музичній школі ім'я Миколи Бездільного.

У 1989 році Бережанському краєзнавчому музею родиною Миколи Бездільного подаровано 73 твори образотворчого мистецтва, 5 комплектів різьби по дереву та 6 керамічних робіт.

Обласний художній музей міста Тернополя має у своїй збірці 8 картин Миколи Бездільного, одна з яких знаходиться в постійній експозиції залу українського мистецтва XVIII-XIX ст.

У фондах Тернопільського краєзнавчого музею знаходиться 19 творів живопису, різьби по дереву та кераміки Миколи Бездільного. У фондах Львівського музею етнографії та художнього промислу АН України міститься три роботи, виконані технікою художнього витинання. Незліченна кількість робіт знаходиться у приватних колекціях як на Україні, так і за її межами...

До сьогоднішнього дня картини митця виставляються на багатьох обласних виставках міста Тернополя.

1. В.Ліщенко. Таланти // Вільне життя. – 1 травня 1959 р.
2. В.Дутчак Життя в гармонії звуків і барв // Прикарпатська правда – 23 грудня 2000 р.
3. Сонячна палітра (з досвіду роботи Заслуженого майстра народної творчості УРСР М.П.Бездільного). Плакат – Тернопіль, 1975.
4. В.Говда. Звучать нові акорди // Нове життя. – 27 червня 1970 р. – 4 с.
5. Станкевич М.С. Українські витинанки. – К.: Наукова думка, 1986. – 122 с.

Yevgenia Birkova

THE CREATIVE PORTRAIT OF MYKOLA BEZDILNYI – MUSICIAN, ARTIST, PUBLIC FIGURE

This work is dedicated to the memory of the Honoured Artist of folk art M. Bezdilnyy (1923-1980). It's analyzed here his conductor, composer and public-educational activities. It's given here the art evaluation of his art compositions made from wood, metal, ceramics, leather and his paintings.

Володимир Лукань

МИСТЕЦЬКІ СТУДІЇ ЯКОВА СТРУХМАНЧУКА В ПАРИЖІ

Листи художників до Митрополита Андрія Шептицького є надзвичайно цікавим і цінним джерелом для дослідників мистецтва початку ХХ століття. У Центральному державному історичному архіві у Львові зберігаються листи до Митрополита від Михайла Бойчука [1], Юліана Макаревича [2], Модеста Сосенка [3], Миколи Анастазієвського [4], Миколи Федюка [5], Василя Дядинюка [6], Михайла Парашука [7] та інших.

Серед цієї численної переписки особливе місце займають листи від Якова Струхманчука [8], які, до певної міри, читаються як літературний твір. В них є деякі спостереження над методами викладання мистецьких дисциплін, своєрідний аналіз калейдоскопічного художнього життя Парижа початку ХХ століття, свідком якого був Яків Струхманчук. Окремі міркування молодого художника, який мав можливість вчитися в Європі завдяки Митрополиту Шептицькому, актуальні й сьогодні. Та, безперечно, в цих листах в першу чергу постає особа самого Митрополита, неприхована та щира любов і повага до нього.

Яків Михайлович Струхманчук народився 10 серпня 1884 року в селі Росохуватець на Тернопіллі. Навчався в Краківській Академії Красних мистецтв упродовж 1906 – 1910 років та в мистецьких академіях Парижа. Саме на цей період навчання в Парижі, з 1911 по 1913 рік, припадає переписка Якова Струхманчука з Митрополитом Андрієм Шептицьким. Кілька років після мистецьких студій Струхманчук працював на посаді вчителя рисунку в Перемишлі. З 1920 року він приїхав на Радянську